

ר' לויסון

ניירות העמדה של איגודי הרופאים הם בעלי השפעה עצומה על הציבור והתקשורת. מי באמת כתב אותם, מי חתם ומה אכן כתוב שם? למי משתייכים איגודי הרופאים? האם משרד הבריאות אכן קבע מספר מומלץ של מוצרי חלב ליום? איך מופעלים לחצים שיווקיים על משרד הבריאות, והאם הוא עומד בהם? איך מסייעים הרופאים ליצרניות המזון? התשובות אצל ד"ר בלושטיין, החושפת ממרתפי היצרניות סודות שאסור לציבור לדעת? תחקיר 'הפלס'

צניחה של שלושים אחוזים - מספר בלתי נתפס - במכירות הבשר בישראל, נרשמה בחודשים האחרונים. מה שגרם לירידה הדרסטית הייתה ההמלצה

האחרונה של משרד הבריאות להימנע ככל הניתן מצריכת בשר מעובד, כגון: שניצל קנוי, המבורגרים, נקניקיות, פסטרמה, נקניקים ועוד, ולא לתת בשר מעובד לילדים יותר מפעם בחודש. יש לגוון את מקורות החלבון ולהעשיר את החלבונים בחלבונים מהצומח, כגון קטניות ודגנים מלאים לפחות פעמיים בשבוע, המליצו במשרד הבריאות, למורת רוחן של חברות הבשר.

אפשר להניח שיצרניות הבשר - כמו כל חברה שחוזה ירידה במכירות - יעשו כל שביכולתן כדי להחזיר את המצב לקדמותו. והן אכן עושות. גם יצרניות החלב דואגות להעלות את רווחיהן בשלל דרכים.

אין זה סוד שלא כל הדרכים כשרות תמיד, והן כוללות הפעלת לחץ, מניפולציות פרסומיות, סקרים ממומנים, הפעלת לוביסטים ועוד ועוד. אך הכתבה שלפנינו מגדירה מחדש את המושג 'כל הדרכים כשרות', ומספרת כיצד לא בוחלות היצרניות לתעתע בציבור בדורסנות, ליצור מצגי שווא, לפגוע בבריאותו ובבריאות ילדיו רק כדי למקסם את

(לא) טבעי שזדה בדיא

רווחיהן.

ד"ר מורן בלושטיין, כלכלנית ומשפטנית המתמחה בקשר שבין כלכלה למזון ובאסטרטגיות שיווקיות של תעשיית המזון, מרצה בבית הספר לניהול של אוניברסיטת טקסס בדאלאס וחברה בפורום הישראלי לתזונה בת-קיימא, חושפת ל"הפלס" סודות מחדרי היצרניות, הידועים לה כמעורה בנבכי התחום. בעקבות השיחה עמה, אי אפשר שלא לחשוב פעמיים ושלוש לפני הושטת היד למוצר שעל המדף, כל מוצר - כתוצאה מאובדן ניכר של האמון במערכת.

"יצרניות הבשר לא האמינו שזה יקרה"

המלחמה של רשויות הבריאות נגד הבשר המעובד השיעיה על כיסן של היצרניות, המנסות לאסוף את השברים. בכתבה שפורסמה לאחרונה בעיתון הכלכלי 'כלכליסט' תוארו בהרחבה צעדיהן של חברות הבשר למנוע פגיעה ברווחים - כאשר הצעד העיקרי הוא פנייה למשרד הבריאות.

מה בעצם גרם למשרד הבריאות לצאת בהמלצה כזו?

"הטריגר היה הכרזת ארגון הבריאות העולמי על כך שבשר מעובד הוא מסרטן, ושבשר בקר (אפילו טרי) גם הוא קרוב לוודאי מסרטן. עם זאת, יש להבין שהכרזת ארגון הבריאות העולמי לא הפתיעה אף אחד במשרד הבריאות. היא הסתמכה על סקירה של כ-800 מחקרים, והמחקרים האלו מוכרים גם למשרד הבריאות. מחלקת התזונה של משרד הבריאות עובדת למעלה משנה על הנחיות תזונה חדשות, והכרזת ארגון הבריאות העולמי נתנה למשרד הבריאות את הגושפנקה שהיו צריכים, ואת האומץ לצאת נגד תעשיית הבשר ולהוביל מהפכה אמיתית עבור אזרחי ישראל. זה היה מהלך מאוד אמיץ של משרד הבריאות".

על חברות הבשר, לעומת זאת, ההמלצה הזו של משרד הבריאות נפלה כרעם ביום בהיר. איך ייתכן שהן לא ראו את זה מתקרב?

"לדעתי, בחלומותיהן הגרועים ביותר, החברות לא האמינו שמשרד הבריאות יפתח כזו חזית נגדן. בארה"ב המליצה ועדת המומחים המייעצת להנחיות התזונה להנחות את הציבור להימנע ככל שניתן מבשר מעובד ולהפחית בצריכת בשר בקר. ומה קרה עם ההמלצה הזו? - הפוליטיקאים במשרד החקלאות והבריאות גנזו את הדו"ח המדעי בלחץ תעשיית הבשר, וקבעו במקום זאת שניתן לשלב בשר מעובד ובשר בקר בתזונה מאוזנת".

אז איך נערכות חברות הבשר למציאות החדשה?
"בתחילה חשבו חברות הבשר שזה משבר חולף, והציבור כמו תמיד ישכח. אבל הציבור בינתיים לא שוכח, והחברות בלחץ. הן פועלות עכשיו במספר חזיתות, כדי לגרום לציבור לחזור לצרוך את המוצרים

את הכימיקלים המסרטנים שבו. אבל כשהציבור קורא 'טבעי' על האריזה, זה לא מה שהוא מבין. מגיעה עקרת הבית לסופרמרקט ורואה אריזות עם איורים של דשא, ועם כיתוב בולט 'לא חומרים משמרים' או 'חומרים טבעיים בלבד', וזה מבלבל אותה".

בעיתונות התפרסם גם שלחצים כבדים מופעלים על משרד הבריאות.

"נכון. אסטרטגיה נוספת היא הפעלת לחצים על משרד הבריאות, כדי שימתן את המדיניות שלו נגד בשר מעובד. בשבוע שעבר למשל התפרסמה כתבה בעיתון 'כלכליסט', על כך שחברות הבשר לא הצליחו למזער את הפגיעה במכירות באמצעות 'ניהול משברים', והן פונות למשרד הבריאות כדי שיושיע אותן ויעזור להן לשפר את התדמית השלילית בציבור. הלחצים שמפעילות חברות הבשר והמקורבים להן על משרד הבריאות הם סוד גלוי. אפילו שר הבריאות דיבר על זה

שלהן. החזית הראשונה היא שיווקית, ומטרתה לבלבל את הציבור ולגרום לו להאמין שחברות הבשר משפרות את המוצרים שלהן. מדובר בשינויים מינוריים בדרך כלל, כדי לשדר: 'הנה המוצר שלנו עכשיו בסדר'. הם מדברים למשל על הפחתה בחומרים משמרים, או ייצור בשר מ'חומרים טבעיים בלבד'. אבל זו אחיזת עיניים. אקט שיווקי חסר תוכן".

למה?

"כי את החומרים המשמרים מחליפים בחומרים מזיקים אחרים, מוסיפים למשל עוד מלח, שהוא חומר משמר, ו'חומרים טבעיים בלבד' זה מונח חסר כל משמעות. אנשים נוטים לחשוב בטעות שטבעי פירושו בריא, אבל גם סוכר הוא טבעי, וממש לא בריא, וגם בשר מעובד מ'חומרים טבעיים בלבד' עלול להיות מסרטן. ארגון הבריאות העולמי קובע שעייבוד הבשר, עישון הבשר וחמימומו לטמפרטורות גבוהות הוא שיוצר

דיאטנית, שחברה בפורום הישראלי לתזונה בת קיימא, התקשרה לבכיר באיגוד רופאי בריאות הציבור שחתום על נייר העמדה הזה - כדי לדבר איתו על הליקויים שבמסמך ולשאול איך ייתכן שבמקום לחזק את משרד הבריאות הם מחלישים אותו. התברר, שאותו רופא שחתום על נייר העמדה הזה כלל לא כתב אותו, והוא לא רצה להסגיר מי היו כותביו האמתיים של המסמך.

ואם נותרנו מופתעים אחר הגילוי המרעיש, כדאי לדעת כי זו לא הייתה הפעם הראשונה. ב-2012 פרסמו איגוד רופאי הילדים ואיגוד רופאי המשפחה נייר עמדה בעניין חלב, שקבע שמוצרי חלב חיוניים לבניית עצמות, והם מונעים מחלות לב, סוכרת וסרטן, מספרת בלושטיין. "התברר שנייר העמדה הזה הועתק מילה במילה מנייר שיווקי שכתבה מועצת החלב. ראשי איגודי רופאים בישראל לא מתביישים לעשות 'גזר והדבק' מחומרים שיווקיים של מועצת החלב, ולקרוא לזה 'נייר עמדה', אז מדוע שתהיה להם בעיה לחתום על נייר עמדה שלא הם כתבו?"

אבל מאז יצא כבר נייר עמדה מעודכן בעניין מוצרי חלב.

"נכון, באמת ב-2014 הוציא איגוד רופאי הילדים נייר עמדה חדש בנושא חלב, שהוא דומה מאוד לנייר העמדה שהוציא האיגוד ב-2010, אבל עם מספר שינויים ועדכונים. למשל - בנייר הראשון נכתב שאין קשר בין צריכת חלב לדלקות חוזרות של האוזן התיכונה. הבעיה הייתה שלא היה ביסוס לטענה הזו בנייר העמדה, שהפנה בכלל למאמר שעסק בליחה ולא בדלקות אוזניים. בנייר העמדה השני כבר לא טוענים שחלב אינו קשור בדלקות אוזניים. הסעיף מנוסח בלשון כמעט זהה, אבל הטענה שאין שום קשר בין צריכת חלב לדלקות אוזניים הושמטה ממנו. דוגמא נוספת - ב-2010 טען נייר העמדה שאין קשר בין צריכת חלב לבין שיעול כרוני ונזלת כרונית, הבעיה שהמחקר שאליו הייתה הפניה לא עסק בשיעול כרוני ולא בנזלת כרונית, אלא היה זה מחקר קטן שעסק בצנינון ושיעול ממקור ויראלי. ב-2014 נייר העמדה משמיט את המילה 'כרוני'; כלומר, במקום לטעון שחלב לא גורם לשיעול או נזלת 'כרונית', עכשיו רק טוענים שהוא לא קשור 'בשיעול או נזלת'. זו עדיין טענה שאי אפשר לטעון על סמך מחקר קטן שעוסק בחולים בוורוס של ציננון - משהו שונה מאוד מהחמרה בתופעות של שיעול ונזלת שצרכני חלב לעתים מתלוננים עליהן.

הבעיה עם ניירות העמדה האלו, שיש להם השפעה עצומה על הציבור, למרות ערכם המדעי המפוקפק. הציבור כבר לא מאמין לפרסומות, ובקושי סומך על דיאטנים, אבל 'איגוד רופאים' עדיין מהלך קסם על הציבור. זה נשמע כמו גוף מאוד אמין ומדעי, ממש כמו משרד הבריאות. ובאמת אנחנו רואים, שכל נייר עמדה כזה שמוציא איגוד רופאים זוכה לכיסוי מאוד רחב ואוהד בתקשורת".

כדי לחזק את הטענה שבשר מעובד צריך להיות חלק מהתזונה באופן מתון, טוען אותו 'נייר עמדה' שילדים סובלים משיעורי אנמיה גבוהים, ובשר הוא מקור לברזל זמין ועוד מספר רכיבי תזונה. אלא שרוב הבשר המעובד הנצרך בישראל הוא עוף, ובשר עוף הוא דל בברזל, לכן מדובר בטענה די אומללה. הם כותבים שלא צריך לפרסם המלצות חריפות עכשיו אלא אי-שם בעתיד

נגדי למשל נייר עמדה של איגוד רופאי בריאות הציבור בישראל, בו הם כותבים ש'צריכה נבונה של בשר אדום ומעובד יכולה להיות חלק מדיאטה מאוזנת'. וזה כמובן מדובר בתקשורת עם כותרות כמו - 'האם בהלת הבשר היתה מוגזמת?' ו'גורמים בהסתדרות הרפואית מתריעים כי המלצת משרד הבריאות להפחית את צריכת הבשר הייתה מוקדמת, והשלכותיה לא נבחנו לעומק'.

אלא שמי שיבחן את 'נייר העמדה' הזה יראה שמדובר במסמך לא רציני, שטוען טענות בעלמא ללא אסמכתאות מחקריות שתומכות בטענות שהועלו בו. למשל, ארגון הבריאות העולמי קובע שהפחתה בצריכת בשר מעובד עשויה להפחית סיכון לסרטן, אך בנייר העמדה מפרשים זאת כאילו ארגון הבריאות העולמי ממליץ לצרוך בשר מעובד באופן מתון. בהמשך הם תרגמו פסקה שלמה מתוך כתבה מפרסום ציבורי, שהוא כמובן לא מקור מדויק, ששיעורי התמותה מסרטן כתוצאה מבשר מעובד אינם נוראים כל כך, וכמובן גם מתעלמים מכך שבשר מעובד קשור לא רק לתמותה מסרטן, אלא גם ממחלות לב, מסוכרת וממחלות כרוניות נוספות.

כדי לחזק את הטענה שבשר מעובד צריך להיות חלק מהתזונה באופן מתון, טוען אותו 'נייר עמדה' שילדים סובלים משיעורי אנמיה גבוהים, ובשר הוא מקור לברזל זמין ועוד מספר רכיבי תזונה. אלא שרוב הבשר המעובד הנצרך בישראל הוא עוף, ובשר עוף הוא דל בברזל, לכן מדובר בטענה די אומללה. הם כותבים שלא צריך לפרסם המלצות חריפות עכשיו, אלא לבצע מחקר על בסיס נתוני האוכלוסייה הישראלית על גווייה השונים, על מנת לבדוק אם הקשר שנמצא בכלל 800 המחקרים שסקר ארגון הבריאות העולמי תקף גם בישראל, בתרגום לעברית זה 'בואו נדחה את ההחלטה בעוד שלושים או ארבעים שנה'.

בתקשורת, ואם שר הבריאות מדבר על הדברים האלו בגלוי בתקשורת, כנראה באמת הגיעו מים עד נפש. לזכותם של מחלקת התזונה במשרד הבריאות ושל שר הבריאות יאמר, שעד כה הם עומדים בפרץ, ולא נכנעים ללחצים הכבדים שמופעלים עליהם".

לא שווה את הנייר

העמדה הנחרצת של משרד הבריאות נגד מאכלי הבשר גררה במפתיע קולות של רופאים, שיצאו נגד משרד הבריאות וניסו להוכיח כי דמו של הבשר אינו כל כך אדום... כיצד ייתכן שרופאים אינם מחזקים את עמדות משרד הבריאות?

"זה אחד הדברים הכי מקוממים בנושא הזה, כשרופאים, במקום לחזק את משרד הבריאות, קמים ועושים דה לגיטימציה להנחיות משרד הבריאות. יצא

שמי שעמדה בראש הוועדה שכתבה את הטייטה של ההמלצות לחלב; הייתה חוקרת שהיו לה ניגודי עניינים מאוד משמעותיים עם תעשיית החלב, חוקרת שקיבלה מהם הרבה תקציבי מחקר, ומשמשת כיום כיועצת במכונים שונים של תעשיית החלב. בכל מקרה, למועצת החלב האמריקאית זה הצליח, וההמלצות בארה"ב הועלו לשלוש מנות חלב ביום. בעקבות הצלחת הקמפיין בחו"ל, מועצת החלב הישראלית החליטה לייבא אותו גם לישראל, וניתן לראות שהוא גם מצליח מאוד בארץ. עובדה, שרבים סבורים שזו הייתה מאז ומעולם עמדת משרד הבריאות בנושא".

אז בעצם זו תהיה הפעם הראשונה שמשרד הבריאות ממליץ על 'שניים עד שלושה' מוצרי חלב.

'משרד הבריאות ימליץ ככל הנראה על שניים עד שלושה מוצרי חלב או תחליפי חלב. במחלקת התזונה של משרד הבריאות התעקשו שזה לא יהיה רק חלב, אלא גם תחליפי חלב, למשל סויה או סוגי החלב הצמחיים האחרים שמועשרים בסידן - אורז, שקדים ועוד. על פי תחקיר עיתון 'הארץ', מועצת החלב אמנם הצליחה לגרום לכך שהמלצת משרד הבריאות לא תגביל צריכת חלב ומוצריו לשתי מנות ביום, אך מאידך נאלצה להתפשר על כך שההמלצה לא תהיה רק חלב,

המלצות האמריקאיות לצריכת חלב באוכלוסייה הבוגרת עמדו על שתי מנות ביום. מועצת החלב האמריקאית סברה שזה לא מספיק, ולכן בשנה שלפני כתיבת המלצות התזונה היא החלה בקמפיין ציבורי אינטנסיבי, וגם שילמה למעלה מארבעה מיליון דולר לחוקרים שמצאו שחלב הוא בריא

איגודי הרופאים אינם קשורים למשרד הבריאות? "לא, ממש לא. מדובר באיגודים מקצועיים, ארגוני עובדים, השייכים להסתדרות הרפואית, שהיא חלק מהסתדרות העובדים הכללית בישראל. ההסתדרות היא גוף של עסקנים פוליטיים, אבל לפחות על הנייר, המטרות של איגודי הרופאים היא לא רק לקדם את הרופאים אלא גם את הרפואה בישראל".

שניים ביום? שלושה? מי קבע?

בניגוד לחברות הבשר, הלובי של תעשיית החלב דווקא מצליח להשפיע על מדיניות משרד הבריאות - כך עולה מתחקיר שפרסם לאחרונה עיתון 'הארץ' ועורר סערה ציבורית. התחקיר חשף שמשרד הבריאות חזר בו מכוונתו להגביל צריכה של חלב ומוצריו לשתי מנות ביום, והחליט להמליץ במקום על צריכה של 'שניים עד שלושה' מוצרי חלב או תחליפי חלב. אבל 'שניים עד שלושה' מוצרי חלב או תחליפיו' זו עדיין הפחתה, כי עד היום היו המלצות משרד הבריאות לצרוך לפחות שלושה מוצרי חלב, לא?

"זה ודאי יפתיע רבים, אבל עד כה משרד הבריאות מעולם לא יצא בהמלצה כמותית לצריכת חלב. חלב ומוצריו נמצאים בפירמידת המזון הישראלית, אבל בפירמידה עצמה אין התייחסות לכמויות. מי שחינך את הציבור שצריך לצרוך לפחות שלוש מנות חלב ביום - היו קמפיינים של מועצת החלב. מועצת החלב היא בעצם לובי שהוקם עוד בשנות ה-60 בהחלטת ממשלה, והמטרה שלו היא להסדיר את שוק החלב ולקדם צריכת חלב בישראל. זה ארגון גג של כל הגורמים העוסקים בייצור חלב - החקלאים, המחלבות והרגולטור: משרד האוצר, משרד התעשייה, משרד החקלאות ושירות המזון במשרד הבריאות. אבל חשוב להבין שמועצת החלב היא לא ארגון בריאות, ולא קשורה למשרד הבריאות. אפילו נציג משרד הבריאות שיושב במועצת המנהלים של מועצת החלב - הוא לא מומחה לתזונה, אלא מהנדס מזון. לקמפיין הפרסומי האחרון של מועצת החלב 'קבוצה מנצחת של רכיבים תזונתיים' מועצת החלב ניסתה לרתום את משרד הבריאות, אך במשרד הבריאות סירבו. בכיר במשרד הבריאות אמר לי שזה לא מסר שהם עומדים מאחוריו. מעניין, אגב, שהקמפיין 'שלושה מוצרי חלב ביום' התחיל בכלל כקמפיין פרסומי של מועצת החלב האמריקאית, שניסתה להוביל לשינוי המלצות התזונה בהנחיות התזונה האמריקאיות של 2005. עד אז, ההמלצות האמריקאיות לצריכת חלב באוכלוסייה הבוגרת עמדו על שתי מנות ביום. מועצת החלב האמריקאית סברה שזה לא מספיק, ולכן בשנה שלפני כתיבת המלצות התזונה היא החלה בקמפיין ציבורי אינטנסיבי, וגם שילמה למעלה מארבעה מיליון דולר לחוקרים שמצאו שחלב הוא בריא. טייע להם גט,

מקצועית שתקדם את הנושא. אבל עברו כבר שש שנים מאז, וחוק שמחייב סימון סוכר טרם נחקק".
מה שלא ברור הוא, איך תעשיית המשקאות הקלים והמזון המעובד טוענת שאין די ראיות לכך שסוכר מזיק.

"זה מאוד פשוט. הם מממנים מחקר, ואז המחקר שלהם מוכיח אחרת. לאחרונה התרחשה סערה עולמית, אחרי שנחשף כי ענקית המשקאות קוקה קולה יזמה אסטרטגיה של מימון מחקר מדעי, שיקטין את מקומם של מוצרי קוקה-קולה בהתפשטות מגפת ההשמנה בארה"ב, ויטיל את האשם העיקרי על היעדר פעילות גופנית ואורח חיים שרובו בישיבה על כסא. פרופ' מריון נסל מאוניברסיטת ניו יורק, שהיא אחת מחוקרות התזונה המובילות בעולם, רצתה לבדוק עד כמה מחקר שממומן ע"י התעשייה הוא מוטעה. היא אספה את כל המחקרים הממומנים שהתפרסמו בכתבי עת מדעיים מרכזיים בשנה האחרונה, ומצאה שכמעט כולם הציגו תוצאות שתמכו באינטרס המסחרי של המממן. התעשייה אוהבת במיוחד לממן סקירות ספרות - סקירות שמנתחות תוצאות של שורה של מחקרים, מכיוון שסקירות מסוג זה הן בעלות השפעה רבה במיוחד על התקשורת ועל מקבלי החלטות. אם תבחנו למשל את סקירות הספרות האחרונות בעניין כולסטרול, תראו שכמעט כל המחקרים המצוטטים בהן מומנו על ידי תעשיית הביצים. ביצים הן המקור המרכזי לכולסטרול בתזונה שלנו, ולכן לתעשיית הביצים יש אינטרס במחקר ש'יוכיח' שכולסטרול לא מזיק. וזה בדיוק מה שהם הצליחו לעשות. מחקרים וסקירות ספרות על כולסטרול שמומנו על ידי תעשיית הביצים מראים באופן גורף שצריכה גבוהה של ביצים וכולסטרול לא מזיקה. לעומת זאת, ישנם מחקרים שלא מומנו על ידי תעשיית הביצים אלא על ידי מקור ציבורי, שמראים בדיוק את ההיפך - שצריכה גבוהה של ביצים קשורה בסיון למחלות לב וגם בסוכרת".

מה הפתרון לאורח שחש מבלבל וחסר אונים מן המידע?
"מודעות. ככל שהציבור יהיה ער וביקורתי לדברים האלו, יש סיכוי שזה ישתנה. חשוב גם לחנך רופאים ודיאטנים להיות ביקורתיים ולבדוק שמקורות הידע שלהם מהימנים, ושהם לא מעבירים בתום לב מידע שיווקי לציבור. למשל, כשרופאים ודיאטנים שומעים הרצאות בכנסים, הכנסים האלו בדרך כלל ממומנים על ידי חברות מזון, והדוברים הם לעתים קרובות נציגי תעשייה. לכן, חשוב לבדוק אם למרצים יש ניגודי עניינים ולבדוק את הנתונים במצגות שלהם. כמו כן, כאשר קוראים מחקר, חשוב לבדוק מי מימן אותו ולבחון אותו בעין ביקורתית, במיוחד אם מדובר במחקר שמומן על ידי גורם בעל אינטרס".

בהמשך התחקיר בס"ד: איך קובעות יצרניות התרופות את החיסונים עבור ילדינו - על פי שיקוליהן המסחריים.

"החל מיולי 2018 יחויבו יצרני מזון בארה"ב לסמן כמה גרם סוכר הם הוסיפו למזון, ובאיזה אחוז מכמות הסוכר המקסימלית שממנה מומלץ שלא לחרוג מדובר. אלו תקנות שהן לא פחות מהיסטוריות, שהתקבלו לאחר הרבה מאוד שנים של מאבקים ציבוריים בארה"ב. כיום, אם נרצה לדעת כמה סוכר יש בקולה שאנו שותים, אין לנו שום דרך לדעת. וזה לא רק קולה כמובן; הרבה מאוד סוכר מוסף גם למוצרים כמו לחם, רוטב לסלט ומרק עגבניות קנוי, שהציבור בכלל לא מעלה בדעתו שנמצא בהם סוכר. התוצאה היא שאנחנו אוכלים הרבה יותר סוכר ממה שנדמה לנו, ומדובר באחד המזיקים הגדולים ביותר בתזונה. כפי שאפשר לשער, תעשיית המזון המעובד בארה"ב, ובפרט תעשיית המשקאות הקלים, התנגדה לסימון הזה בכל תוקף, והזהירה שהסימון דווקא יבלבל את הציבור, ושאינן די ראיות מוכחות שמצדיקות בהלה ציבורית מפני צריכת סוכר. אבל הסימון ההיסטורי הזה מוכיח שכשיש התגייסות ציבורית, הכל אפשרי".

בישראל, לא ברור מתי, אם בכלל, יחויבו יצרנים לציין כמה סוכר הם מוסיפים למזון. במאי 2010 התקיים דיון ראשון בנושא בוועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, שבעקבותיו הוקמה ועדה

אלא גם תחליפי חלב. מועצת החלב תמיד ניסתה לטעון שחלב פרה עדיף על חלב סויה וסוגי החלב הצמחיים האחרים. משרד הבריאות לא מקבל את זה".
אחד הגילויים המטרידים בתחקיר החלב הוא, שבועדה המייעצת למשרד הבריאות בנושא תזונה בריאה, שהיא גם הוועדה שצריכה לאשר את המלצות התזונה של מחלקת התזונה של משרד הבריאות, יושבים לא מעט מומחים שיש להם ניגודי עניינים עם תעשיית החלב, לרבות יו"ר הוועדה, שהוא היועץ המדעי של תנובה, וחבר בוועדה המקצועית-מדעית של מועצת החלב.

"נכון, זו אסטרטגיה של כל תאגידי המזון, זה לא משהו שייחודי לישראל או לתעשיית החלב - לזהות רופאים בכירים ובעלי השפעה ולהפוך אותם ליועצים של התעשייה. גם תעשיית המשקאות הקלים עושה את זה".

"מממנים מחקר שמוכיח אחרת"

בשבוע שעבר הוציאה ה-FDA, מנהל התרופות והמזון האמריקאי, תקנות חדשות שמחייבות סימון של סוכר מוסף על אריזות המזון. מה החידוש? והאם בקרוב גם נראה סימון כזה על מוצרי המזון בישראל?

תגובת משרד הבריאות

ולשמור עליהם? האם לא ראוי למנוע את השילוב הזה?

ועדות משרד הבריאות כוללות את המומחים המובילים בתחומם. לא אחת קורה שהמומחים בישראל הם גם מהמומחים המובילים בעולם. בכל מועצה או ועדה כזו מצהירים המשתתפים על ניגוד עניינים. במידה שנערך דיון בנושא שבו לאחד המומחים יש קשר עם חברה מסחרית, הוא מנוע מלהשתתף או להשפיע בהתאם לכללי ניגוד העניינים והצהרתו בנושא.

עד כמה משרד הבריאות מפקח ומעורב בפרסומים והמלצות בריאות שונות על ידי גופים מוכרים, כגון מועצת החלב, איגודי רופאים מומחים ועוד? והאם הציבור הישראלי חשוף פעמים רבות לפרסומים מן הסוג הזה שאינם מוסמכים מחקרית ומדעית?
משרד הבריאות איננו מתערב בהמלצות של איגודי רופאים שונים. מדובר באיגודים מדעיים שיש להם אוטונומיה לגבש מדיניות, לעתים אף שונה מהמדיניות הרשמית של משרד הבריאות. גם גוף סטטוטורי שמעוגן בחקיקה כמו מועצת החלב רשאי לגבש המלצות מדיניות.

משרד הבריאות מגבש ומפיץ המלצות רק על בסיס מידע מדעי מבוסס ולא מחקר כזה או אחר.

לאור הכתבה שהתפרסמה לאחרונה ב'הארץ' על המלצות צריכת החלב, מדוע במשך כעשור, כאשר מועצת החלב פרסמה כל הזמן המלצות (כביכול מגובות) על צריכה של שלושה מוצרי חלב ביום, משרד הבריאות לא בדק את הנתונים הללו, לא אישר או סתר במחקר מגובה וכביכול 'התעלם', ורק כעת לפתע משרד הבריאות מפרסם המלצות שונות, שניתן להסתפק רק בכשתי מנות חלב ליום?

המלצות משרד הבריאות לאורך שנים התבססו על פירמידת המזון שלא התייחסה לכמויות. בעקבות ניסיון להוציא המלצות מפורטות יותר בכל התחומים, קיימת גם התייחסות לנושא של חלב. טיוטת ההמלצה מדברת על 2-3 מנות חלב ותחליפיו ביום, בתלות בגיל ומאפיינים נוספים. המלצות משרד הבריאות מבוססות על סקירות של מאות מחקרים בתחום וכן המלצות של ארגוני בריאות בינלאומיים. המשרד אינו מגבש מדיניות על בסיס מחקרים בודדים.

לגבי חברי ועדות במשרד הבריאות:

האם אין חששות לניגוד עניינים, כאשר חברי ועדות בכירים במשרד הבריאות המוציאים המלצות לציבור, הינם בין היתר גם חברי ועדות בחברות מסחריות שונות, המעוניינות לקדם את מוצריהן